

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:

**„МОДЕЛ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ПСИХОФИЗИЧЕСКА
ПОДГОТОВКА НА СТУДЕНТИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА
РЕАЛИЗАЦИЯ В ИНСТИТУЦИИТЕ ЗА СИГУРНОСТ И ОТБРАНА“**
за присъждане на образователна и научна степен **“доктор”**

Научна специалност: „Методика на обучението по физическото възпитание и спорт”

Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по...

Област на висше образование: 1. Педагогически науки

Автор на дисертацията: Мария Николова Бурева

Научен ръководител: проф. Малчо Стоянов Малчев, дпн

Рецензия от: проф. Димитринка Георгиева Цонкова, д-р

1. Данни за дисертанта

Мария Бурева е възпитаник на НСА „В. Левски”-София, където последователно завършва две степени на висше образование:

- през 1997 г. – ОКС „бакалавър” с първа специалност *Учител по физическо възпитание* и втора специалност *Треньор по лека атлетика*.

- през 2007 г. – ОКС „магистър” по специалност *Физическо възпитание*

Започва своята кариера като учител по физическо възпитание и спорт в град Бургас. Наред с провеждане на задължителното обучение в училище по учебния предмет, Мария Бурева участва активно в организиране на спортни празници и състезания на ученици. От 2005 година тя работи в Университет "Проф. д-р Асен Златаров", където в продължение на 14 години натрупва професионален опит, вкл. в научноизследователската дейност. Към настоящия момент е на длъжност *старши преподавател* в катедра *Спорт и анимация*.

Кръгът на личните компетенции на Мария Бурева като университетски преподавател се допълва от нейните умения за изготвяне на проекти, организиране на отбори за специализирана спортна подготовка и участие в състезания, ползване на английски и руски език.

2. Данни за докторантурата

През ноември 2016 г. Мария Бурева е записана на самостоятелна подготовка в докторантска програма *Методика на обучението по физическо възпитание и спорт* към катедра *Теория и методика на физическото възпитание и спорт*, Педагогически факултет на ШУ „Еп. Константин Преславски” (РД-10-2425/30.11.2016). Изпълнила е изискванията по индивидуалния учебен план и е положила изпитите по специалността. За работата си като докторант при периодичното атестиране получава много добра оценка. С ректорска заповед РД-10-885/23.10.2019 е отчислена предсрочно с право на защита. Не забелязвам процедурни нарушения или несъответствия по докторантурата.

3. Данни за дисертацията и автореферата

На съвременния етап от обществено-икономическото развитие на България изключително важно значение за ефективно функциониране на институциите за сигурност и отбрана има постигането на максимално съответствие между изискванията на професионалната дейност и качествата на личността, която осъществява тази дейност. В този смисъл проведеното от докторантката Мария Бурева научно изследване е навременно и необходимо, защото разкрива нови възможности за последователна и целенасочена подготовка чрез съвременен модел за обучение по спорт на студенти от Университет "Проф. д-р Асен Златаров", които се насочват към професионална реализация в силовите структури. Това по категоричен начин защитава актуалността на темата и приложимостта на резултатите от експерименталната работа.

Дисертацията отговаря на изискванията, посочени в Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл. 27. ал. (1), т.е. съдържа научни и научноприложни

резултати, които представляват принос в науката. Начинът, по който научният труд е разработен и представен, показва, че Мария Бурева притежава задълбочени теоретични знания по специалността и способности за самостоятелни научни изследвания. В макрорамка дисертацията е оформена според класическия дизайн за този жанр на академично писане в сферата на спортнопедагогическите науки. Тя е в пълно съответствие с изискванията на чл. 27 (2) от Правилника за приложение на ЗРАСРБ. Общият обем е 161 страници, от които 142 са основен текст. Съдържа увод, изложение в три глави, изводи и препоръки, бележки, списък на цитираната литература (79 заглавия, вкл. и 5 Интернет източника). Приложенията уместно са обособени в самостоятелна част от 19 страници.

Първа глава „*Теоретичен анализ и постановка на проблема*” включва пет раздела, в които е направен задълбочен анализ на информацията от литературните източници по проблемите на изследването. В контекста на темата авторката прави аналитична ретроспекция на военно-приложната подготовка на младежта в системата за обучение през различните периоди от развитието на обществото, като посочва конкретни факти за мястото и ролята на физическото възпитание и спорта в тази подготовка. Прави впечатление, че докторантката отлично познава и се ориентира в нормативните документи, въз основа на които тя прави изчерпателна професиографска характеристика на дейността на служителите от Българската армия и МВР. Неслучайно в тази характеристика акцентът е поставен върху изискванията към физическата годност на кандидатите за постъпване в тези структури. Използван е научен стил на изложение, в който личат креативната мисъл и специализираните познания на кандидатката за ОНС „доктор“. Цитирането е много коректно и отговаря на най-съвременните изисквания. В края на тази глава (раздел шести) е поставен научният проблем. Обосновано е формулирана работната хипотеза, която преценявам като логична и точна.

Втора глава *Методология, методика и организация на изследването*, разположена на 30 страници, е разработена прецизно и обстойно. Нейната структура е оформена около два центъра.

• *Към първия* са фокусирани два компонента: аргументиране на методологията, чиято основа е системно-интегративният подход и представяне на комплексната методика, която включва осем основни групи методи - добре подбрани и описани с оглед на тяхното приложение при изследване на поставения научен проблем и постигане на неговата цел.

• *Вторият център* е обособен около представяне на авторските модели на две специализирани програми (мъже и жени) за подобряване на кондиционната подготовка на студентите от Университет "Проф. д-р Асен Златаров", които са основа на проведения спортнопедагогически експеримент.

В трета глава е експонирана същността на дисертационния труд. Анализът на резултатите от изследването е в логическа последователност и доказва издигнатата хипотеза. Той е композиран в три раздела:

- *Социометрични проучвания*
- *Резултати от изследването на нервно-психическата реактивност на изследваните студенти*
- *Резултати и анализ на физическото развитие и физическата годност на изследваната репрезентативна извадка студенти.*

Регистрираните емпирични данни са подложени на статистическа обработка чрез алтернативен, вариационен и корелационен анализ. При разсъжденията и обобщенията има подчертана задълбоченост и вникване в детайлите, което гарантира изчерпателност на анализа.

Към достоинства на тази глава трябва да отбележа, че таблиците (27 бр.) са изработени прецизно и имат висока информативна стойност. Фигурите (32 бр.) и блок схемите (6 бр.) също се отличават с много добро полиграфическо оформление.

Цялостната оценка на тази част от дисертацията е много висока. Тук личи умението на Мария Бурева както за академично писане чрез използване на издържани в научно отношение език и стил, така и за творческо интерпретиране на получените резултати.

В края на дисертационния труд са представени 9 конкретни извода, които произтичат от получените резултати и дават изчерпателен отговор на поставените задачи. Последният, десети извод е обобщаваща констатация, че хипотезата на изследването се потвърждава.

По отношение на препоръките определено считам, че те са повече от ценни за практиката, защото са много конкретни. Посочени са резервите и стъпките, които следва да се предприемат за засилване на професионално-приложната страна на учебния процес по физическо възпитание в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, град Бургас.

Положителен знак поставям върху факта, че има бележки в края на дисертационния труд и указател на използваните съкращения. Те са много уместни, тъй като улесняват прочита и разбирането на текста, без да го натоварват допълнително. Това се отнася и до приложенията, които сполучливо допълват същинската част на дисертацията, като доказват обективността на проведената експериментална работа.

Авторефератът напълно отговаря на изискванията. Неговото съдържание е поместено на 33 страници. То отразява в обобщен и синтезиран вид дисертационния труд.

4. Научни приноси

Обобщените от докторантката Мария Бурева научни приноси са реални и ги потвърждавам в качеството си на рецензент. Конкретно те се заключават в следното:

1. Разработена е актуална концептуална идея за научно-теоретическо и практико-приложно изследване в социалната сфера, свързано с възможностите за професионална диверсификация и професионална

реализация на специалисти с висше образование в условията на пазарна икономика в Република България.

2. Извършено е професиографско изследване на изискванията за трудова реализация на специалисти с различно висше образование в структурите на Българската армия и Министерството на вътрешните работи, като е прецизиран важен научен въпрос. Той е свързан с изясняването на целта, средствата, методите и формите за постигане на адекватна физическа кондиция и готовност на студентите за постигането на тези цели.

3. Проведени са целеви изследвания на важни личностни и групови показатели на студентите от Бургаския университет „Проф. д-р Асен Златаров”, които разкриват динамиката на важни медико-биологични и психични процеси и лимитират запасите от жизнени сили на най-младата генерация от трудовия резерв на страната.

4. Разработени и апробирани в практиката са авторски модели (програми) за постигане на адекватна психофизическа и спортна подготовка на студентите с оглед възможна професионална реализация в структурите на БА и МВР.

5. Събрани са факти и доказателства за защитаване пред академичното ръководство на Университет „Проф. д-р Асен Златаров” учебната дисциплина *Физическо възпитание и спорт* да: получи статут на задължителна в контекста на законовите параметри на хорариума; да се подчини на световно наложилите се тенденции за профилактична, рекреативно-здравна и професионално приложна насоченост.

5. Бележки и препоръки

Нямам бележки по същество, които да оказват влияние върху цялостната оценка и достойнствата на дисертационния труд.

Препоръчвам на докторантката да направи методическо ръководство за приложение на авторската методика при самостоятелните занимания на студенти, които желаят да усъвършенстват своята психофизическа подготовка с оглед реализация в структурите на БА и МВР.

6. Публикации и участия в научни форуми

Мария Бурева представя 4 публикации, вкл. в съавторство с научния ръководител. Те са пряко свързани с темата на дисертацията и са отпечатани в рецензирани издания.

7. Заключение

Дисертационният труд *„Модел за усъвършенстване на психофизическа подготовка на студенти за професионална реализация в институциите за сигурност и отбрана“* има всички качества, присъщи на собствено научно изследване по актуална тема. Той показва, че кандидатката притежава в достатъчна степен както задълбочени знания по специалността, така и способности за самостоятелна научна работа. На това основание **давам положителна оценка и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на Мария Николова Бурева образователната и научна степен „доктор“** по научната специалност *„Методика на обучението по физическото възпитание и спорт“*, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по..., Област на висше образование: 1. Педагогически науки.

16.12.2019

Автор на рецензията:

/проф. Д. Цонкова, д-р/